

's-Gravenhage, 1 november 2017
NvH/AK/hva/013

VCP position paper RTG 'werk in de platformeconomie'.

De Vakcentrale voor Professionals (VCP) reageert graag op het verzoek van de commissie om een position paper aan te leveren voor het rondetafelgesprek 'werk in de platformeconomie'. De VCP is een voorstander van technologische ontwikkeling en innovatie, maar dit moet wel onder normale omstandigheden gebeuren. De onzekerheid en risico's die afgeschoven worden op werknemers vormen een negatieve kant in sommige delen van de platformeconomie die wij niet willen. Een andere manier van werken of organiseren betekent niet dat bestaande wet- en regelgeving ondergeschikt moet zijn aan deze 'innovatie'.

Platformeconomie

Naar schatting van TNO heeft één op de acht Nederlanders wel eens geld verdiend via digitale platforms en heeft zo'n 18 procent wel eens geprobeerd werk te vinden via deze platforms. Driekwart van de Nederlandse bevolking doet iets met de online economie. Inmiddels hebben digitale platforms een vaste plaats in de samenleving gekregen en is ook de potentiële waarde van platforms duidelijk geworden. Wat nieuw is, zijn de digitale mogelijkheden die de platforms tegenwoordig hebben, het potentiële bereik en de mate waarin ze gebruik worden, maar ook de rol die sommige platforms hebben ten opzichte van de arbeidsrelatie. Platforms ontstaan in steeds meer sectoren en zijn soms ook sectoroverstijgend.

Wat is nu zo'n platform? Dit verschilt heel erg en laat zich daardoor ook moeilijk te vatten, bijvoorbeeld in beleid. Sommige van deze platforms zijn zeer bekend geworden, zoals Thuisbezorgd, Marktplaats Uber, Airbnb en meer recent Deliveroo. Maar er worden ook digitale platforms ingezet om te organiseren, delen of samenwerking. De manier van opereren verschilt per platform. Er zijn platforms die puur intermediair zijn, waarbij vraag en aanbod gematcht worden, zoals Marktplaats. Er zijn platforms die echt functioneren als bedrijf en ook eigen winkels en distributiecentra hebben, zoals Coolblue en Bol. Daarnaast zijn er platforms die als intermediair opereren, maar tegelijk eisen stellen onder welke voorwaarden het werk gedaan moet worden, zoals Uber en Deliveroo. Platforms kunnen ingezet worden om in een behoefte te worden voorzien van werkenden, bedrijven en consumenten. Waarbij vraag en aanbod beter op elkaar afgestemd en beter toegespitst kunnen worden.

In de afgelopen jaren hebben we echter voorbeelden gezien waarin platforms tornen aan de huidige wet- en regelgeving, soms door de grenzen op te zoeken en soms door er bewust over heen te gaan. Waarbij deze platforms steeds weer naar voren brachten dat de regels dan maar moesten veranderen en dat dit soort 'innovatie' nu eenmaal disruptief is. Terwijl veel van de wet- en regelgeving waar tegen aangelopen werd ten doel had, de bescherming van werknemer, consument of omgeving.

Arbeidsmarkt en platforms

Een aantal nieuwere platforms die in Nederland actief zijn, hebben door hun manier van werken vragen opgeroepen over de regels en het beleid in Nederland, maar ook de positie van de werknemers. Met name bedrijven zoals Uber en Deliveroo zijn veel in het nieuws geweest over hoe zij de werkenden in hun platform zien. Deze platforms hebben duidelijk gemaakt dat zij de werknemers zien als zelfstandigen die via het platform in staat worden gesteld werkzaamheden te verrichten. Bij Deliveroo en andere bezorgdiensten wordt er wel gezorgd voor een bepaalde specifieke outfit met

Samen laten wij de stem van professionals horen.

logo's, waarbij volgens het bedrijf niet gesproken mag worden van een uniform. Bij Uber rijden de chauffeurs in hun eigen auto's, maar stelt Uber de voorwaarden en de prijs. Uber pretendeert niets meer te zijn dan een telefoonprovider die de consument verbindt met de taxi(centrale), maar Uber gaat veel verder aangezien ze bepalen op welke manier en tegen welke prijs de taxi moet rijden. Kortom er worden diffuse situaties gecreëerd die in sommige gevallen meer vragen oproept dan ze oplost.

Wat de VCP betreft zijn in veel gevallen de werkenden in de platformeconomie gewoon werknemers en moeten dus ook normale contracten krijgen. Er worden uniforms verschaft of prijzen vastgesteld. Dit zijn indicaties van een gezagsrelatie, zoals tussen een werkgever en werknemer. Het idee dat er iets nieuws wordt neergezet is ook op z'n minst discutabel. Recent heeft uw Kamer zich gebogen over de pakketbezorgers, waarvan inmiddels is vastgesteld dat het hierbij eigenlijk niet gaat om zelfstandig werkenden. De constructies die verzonden worden, hebben ten doel de werkgever zo goedkoop mogelijk te kunnen laten opereren met de minste risico's. Het resultaat is dat werknemers de risico's krijgen en te lage inkomsten genereren. Ook zien we steeds vaker dat werkgevers zich van het algoritme dat ze ontwikkeld hebben willen losmaken, alsof het een aparte entiteit is. Waarbij in feite de werknemer zou werken voor het algoritme en niet voor de werkgever. Hierdoor proberen werkgevers hun verantwoordelijkheden af te schuiven.

Een aantal van deze platforms heeft internationaal ook veel stof doen opwaaien. Enerzijds voldoen ze aan een behoefte, anderzijds wordt de manier waarop ze dat doen niet overal gewaardeerd of wordt er zelfs bewust tegen de wet ingegaan. Algemeen wordt dezelfde problematiek ervaren als in Nederland. In de Verenigde Staten zijn inmiddels een aantal rechtszaken tegen Uber geweest om te beoordelen hoe chauffeurs gezien dienen te worden. Deze Amerikaanse rechters hebben geoordeeld dat de manier van werken van Uber, door middel van bijvoorbeeld dataverzameling en prijszetting laten zien dat er een werkgever-werknemer relatie is en dat de chauffeurs dus werknemers zijn en dat Uber gewoon sociale zekerheidspremies moet betalen.

De VCP meent dat deze situatie, zoals die zich in de Verenigde Staten voordeden, vergelijkbaar is met die in Nederland. Wij vinden dan ook dat de constatering van de Amerikaanse rechter dat Uber opereert als werkgever ook van toepassing is op Nederland en dat dit soort platforms gewoon onder bestaande wet- en regelgeving vallen. De opkomst van nieuwe technologieën en nieuwe manieren van werken en organiseren betekent niet dat een werkgever geen verantwoordelijkheid heeft en alle risico's kan neerleggen bij de werknemer. De VCP begrijpt dat nieuwe platforms vragen kunnen oproepen in de relatie tussen werkgever en werknemer. Het roept bijvoorbeeld de vraag op, wie welke verantwoordelijkheden heeft en wie voor wie werkt. De VCP is van mening dat ook wanneer een werkende wordt aangestuurd door een algoritme (bijvoorbeeld zoals bij Uber) er sprake is van een arbeidsrelatie, waarbij in dit geval Uber de werkgever is en de klant de derde. Dit voorkomt ook dat werkgevers en eigenaars zichzelf los plaatsen van het algoritme, alsof het algoritme een aparte entiteit is.

Regelgeving

Een aantal platforms zoals deze de afgelopen tijd zijn ontstaan, zoeken de grenzen op van de wet- en -regelgeving, met als argument dat deze niet voldoen en aangepast dienen te worden. Inmiddels hebben we gezien wat het niet toepassen van regelgeving kan veroorzaken, zoals de overlast en onveiligheid bij Airbnb, de onverzekerde Deliveroo rijders en de bewuste wetsovertredingen van Uber met Uberpop. Een groot deel van de wet- en regelgeving is ontstaan onder meer ter bescherming van de werknemer, consument en de omgeving. Dit heeft ook geleid tot de welvaart en het welzijn die we hebben in Nederland. Wanneer we dat overboord gooien, bewijzen we onszelf geen dienst. In veel gevallen blijkt ook dat de platforms, geconfronteerd met tegenwicht, zich zonder veel moeite kunnen aanpassen aan de bestaande wet- en regelgeving.

De VCP is een voorstander van het gebruik van nieuwe technologieën die werkgelegenheid creëren, werknemers helpen hun werk beter te doen en die onze welvaart en welzijn bevorderen. Ook de zogeheten platformeconomie heeft in potentie de mogelijkheid om onze welvaart en welzijn te

bevorderen. Maar als dit soort bedrijven opereren ten koste van de werknemer of geen oog hebben voor de maatschappelijke gevolgen, dan kan deze welzijnswinst nooit gehaald worden. Zekerheden van de werknemers zouden niet ineens minder moeten zijn, omdat men werkt in de platformeconomie. Ook moet er gewoon worden voldaan aan de regels rondom gezond en veilig werken. Alsmede de regelgeving die geldt in de betreffende sector en de omgeving. Fiscaal moeten er ook geen uitzonderingen gemaakt worden, omdat dit soort bedrijven toevallig een andere manier van opereren heeft.

Tot slot

De VCP meent dat innoverende bedrijven een groot goed kunnen zijn voor de werknemers en de Nederlandse economie als geheel. Echter als die 'innovatie' betekent dat werknemersrechten en -zekerheden met voeten worden getreden, overlast veroorzaakt wordt, er gevaarlijke situaties ontstaan of wet- en regelgeving bewust worden overtreden, dan kunnen en moeten we dat niet willen accepteren. Dat soort 'innovatie' is voor werknemers niet goed, maar ook niet voor de Nederlandse economie en samenleving. De VCP meent dat platforms een waarde kunnen hebben voor onze samenleving. Bij de VCP aangesloten vakorganisaties bestaat bereidheid om te praten om de arbeidsvoorwaarden voor de werkenden in deze platforms te verbeteren.